

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

12 de Iudicum & Magistratum distinctione, propter diuersam dignitatem
& potestatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

καὶ τὴν ἀσπίδα... ἰδ est,

Et tunc certe mundus sub manibus mulieris. Ery gubernatus. Et creditus omnino. Quando videlicet vidua totum mundo dominabitur.

10 Hec f. Sibylla cecinit, quae Erythrae vocata, & quae se dicit in suis oraculis iussit a Deo oracula edere & uxorem vnius ex filiis Noe, & se vna cum illis a creatura vndis in arca diluuii tempore...

11 Cum f. communis sit omnium sententia, male se habere res cum a natura degenerant. Est ordo autem naturalis, mulieres viris subiaci, & non dominari...

Sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas. Et clamor licet, & mare caelo confundas, homo sum & nihil inquam donabis coniuge vendes.

12 Sed f. propius ad rem, nemo ignorat iudicandi munus esse publicum, quippe iudicare de iudic. P. & magistratum publicas esse personas, leg. 1. §. fin. de iust. & iure P. iudicemque publicam

personam dici §. penult. de iust. iusto, quia & palam publice que copiam sui, egentibus, a mane vsque ad vesperam in tribunali facere debet, §. sed abunt, de iudic. in athen. Exodi. cap. 17. Ut olim & in portis ciuitatum iura reddebantur, Deuteron. 1. 6. Amos, 5. Et Senatores aliquando sub dio publice apud Romanos, & apud Athenienses, quibus ideo dicti iudices Hellestae, ἀπὸ τῆς ἡλίου, a sole, quod soli expositi iudicarent, Demost. contra Timocratem.

13 Ceterum, f. contra mulierum pudicitiam vilius est viris optimis, eas interesse consortiis hominum, L. maritus, C. de procur. leg. 2. de iis qui ve. etat. impet. C. cap. definitus, 18. quast. 2. cap. mulieres, de iudic. in 6. Emil. Prob. in prin. h. s. f. Melius idcirco fiet, si iudicando abstineant.

14 Secundo, f. iudicem oportet esse oculatissimum, in negotiis expertissimum, & in officio constantissimum & inflexibilem, obseruandum, 19. de offi. praef. P. l. respiciendum, de pen. P. Deuteron. 16. §. cap. 1. Scriptum enim est, Ecclesiast. ca. 7. Noli querere esse iudex, nisi virtute valeas dirimere iniquitates & extimescas facie potentis, & peras simul in cognitione tua. f. Mulieres vero, facile deceptioni expositae sunt, propter sexus & consilii infirmitatem, leg. 2. §. pen. ad Senat. Velle. P. l. si mulier. C. ad cap. ex parte, de prui. leg. §. quastum, de aequalit. dot. in athen. nimumq; misericordes, Aristot. 9. de Animal. & credula.

15 Vi corpus teneris, sic mens infirma puellae: Fortius ingenium suspicor esse viris, Ouidi. in epistol. ad Leand.

Debilis & minus valida in omnibus rebus, & a perfectione speciei decidua, dicuntur forvinae. Dixit & Euripides in Antiope. ἰδὸν δέ τις γυναῖκα κενὸν ἰγὴς ἀνδρῶν λαλεῖν.

16 Voluptas quadam est mulieribus, nihil sani inuicem loquit. Omitto f. quod Iurisperiti dicant, eas esse procliuas ad auaritiam, sed f. ego, 4. ad Senat. Velleia. P. quam ut pestem iudiciorum & reipublicae a iudice abesse procul debere responsum est, Ex. 18. Ecclesiast. 20. l. solet, & l. plebiscito, de offi. praef. P.

17 Et f. ne plura adiciam, concludo, non quidem mulieres a iudicio dicendo deturbari, quod mente careant, vtraique Paulus, L. cum Praetor, de iudic. P. sed quia moribus ita constitutum sit. Et vt cum Arnobio loquat, lib. 7. con. genr. est in mulieribus sexus fragilitas, quae eas a iudicibus exceptit. Vnde & recte in fragmentis Meanderi dictum est.

18 Nequaquam in consilium mulierem admittis. Moribus f. etiam in iure ciuili prohiberi dicuntur iudicare, vel arbitrari ferui, d. l. cum praetor, l. non distinguemus, §. si feruus, de recep. arbi. P. Moribus quippe & lege ferui sunt, & natura moribus, vt captiuitate, venditione, &c. l. ex hoc iure, de iust. & iuri. P. cum siml. Aristot. 1. Polit. cap. 4. Natura, vitio, idem d. c. 4. Cic. in Parad. Et quod attinet ad ciuile, ferui pro nullis, l. quod attinet, de reg. iur. habentur & tanquam mortui, intercedis, de cond. & demort. P. Quin & lege Atheniensium cauebatur, ne de libero homine ex solo iudicio ferui, & nisi euidentissimis probationibus iudicium fumeretur, Theophrast. in 1. Emil. Prob. in Themisto. & Pausania.

19 Ad f. feruus pertinent artifices viles, qui determinatam quandam habent seruitutem, vt ait Aristoteles, lib. 1. Polit. cap. sui, & ideo gubernacula reipublicae ex probis moribus illis non deferuntur.

20 Verumtamen l. Barbarius Philippus, de offic. praetor. P. monet, si feruus in magistratum irreperit pro libero habitus, & postquam delectus fuerit, rata esse quae in magistratu, qui datus a populo vel ab imperatore, qui potestatem habent dandi libertatem, gesta fuerint. Sic communis opinio, quod liber fuerit, tanquam a libero gestum, firmat facta per eum, leg. 1. C. de testam. leg. 3. in fin. de supel. leg.

De iudicum & Magistratum distinctione, propter diuersam Dignitatem & potestatem. CAP. 12.

1 Corporis partes alia aliis nobiliores, id ipsum in reipubl. partibus & curatoribus. 2 Iudicum diuisio, in priuatos & publicos: & horum in eos qui sine & qui cum magistratu sunt. 3 Publica & priuata iudicia qua. 4 Iudicia priuatarum rerum qui olim.

- 5 Arbitri accepti & dati a iudice, qui & a quibus dabantur arbitri seu iudices.
- 6 Magistratus maiores & minores qui: & medii, minimi, & pares & num. 7. 8. & 9.
- 10 Pares iudices qui, & quomodo concursus faciant.
- 11 Tituli dignitatum magistratuum & iudicum, & num. seq. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 18.

Diversa membra ¶ in vno corpore humano sunt, & alia aliis nobiliora. Sic in corpore Reipublice, alie partes aliis inferiores sunt, alie aliis nobiliores: & ita quibus cura partium corporis eius demandatur, alii aliis præstant, & diuersi gradus dignitates & potestates nanciscuntur.

Iudicum ¶ itaque alii priuati, alii publici: & horum publicorum alii sine magistratu sunt, alii cum magistratu, §. si qui vero, cōstit. Nouell. 53. l. properandum, C. de iud. l. quidam consulebant, de re iudic. P. Magistratus autem in primis illi appellandi sunt, secundū Aristotelem, quibus de quibusdam rebus dicendæ sententiæ, & iudicandi & Imperandi permessa est potestas, Aristote. 4. Polit. Et ut ait Cic. 3. de legib. Videtis magistratus vim esse, ut præsit, præscribat, & vitia & consuetudinem legibus. Magistratum dicit Paulus Iuriconsultus, eum qui maiorem curam & sollicitudinem reipublice præest, impendit, l. quibus 57. de verb. sig. P. Vnde & Fenestella dictū putat Magistrū populi Dictatorē Fenest. lib. de magistratib. ca. 8. Sed proprie apud Romanos magistratus dicebatur, qui a populo potestatem seu imperium accepisset. Et ita non omnes Quætores, vel Proquætores erant magistratus, qui ad prouincias regendas mittebantur, sed tantum qui eligebantur a Senatu vel magistratibus pro ordinandis consiliū prouinciis, quo magistratum delecti comites dabantur ut pecaniam attributam acciperent: & nisi Quætores a populo creati, prouincias deinceps obtinissent, Carol. Sigo. lib. 2. de com. Roman. ca. 2. Ut alii præter eos qui Reipub. gerebant auctoritate populi olim, & nunc auctoritate Regis qui populi potestatem personæ, ex parte videlicet officii, & ex parte eius qui officium concessit. Sic sacra pagina vocat iudices Israelis magistros. Constitutus iudices & magistratos in omnibus portis tuis, quas Dominus daturus est tibi, ut iudicent populum in iudicio, Deuter. 16. ca. Ita priuati exercent personæ tunc publicæ nomen, & exuto magistratu priuati iterum dicuntur, Vip. in l. eum qui iudicare, 13. de iurisd. omn. ind. P. Generaliter autem est dicitur, verb. significat magistrari, est moderari, temperare: ut inde, non tantum magistri doctores artium, sed etiam pagorū, societatum, viarum, collegiorum, & equitum, dicuntur: quia omnes illi, magis ceteris possunt. Vnde & magistratus qui ex imperio potentiores sunt, quam priuati. Que vox, inquit duabus significationibus notatur. Nam aut personā ipsam demonstrat, ut cum dicimus, Magistratus iussit: aut honorem, ut cum dicimus, Tertio magistratus datus est.

Omnes ¶ quidem iudices, qui de priuatorum negotiis vel reipublice cognoscunt cum publica auctoritate, reipub. operam dant, l. 1. ut magistratus, 6. iuncta l. 5. preced. ex quib. cau. maso. P. nā & omnes promittunt reipub. saluam fore, l. 1. de magi. conuen. P. Et cunctis dictum, Salus populi suprema lex esto, Cic. de legib. Ceterum harum personarum publicarum rerum alia potestas, alia circa priuatorum causas: vnde priuata iudicia a subiecto, vel a re controerfa dicuntur, in quibus iniuria priuatis illata vindicabatur. Et alia publica, in quibus q̄ reipub. illata terminatur, cum que plūrium inter est ut vniuersorum. Scribit Dionys. Halicarnass. in 4. antiq. Roman. Tullium regem Romanorum, de regia potestate detraxisse dimidium, & quod cum omnes reges priores ad se reuocarent iudicia omnium litiam, & cognitionem criminum, tam ad priuatas iniurias, quam ad reipub. pertinentium, ipse separauit h. c. l. c. reipub. se faciens iudicem, priuatorum personarum querelas ad alios relegendo iudices, quibus leges & regulas præscripsit, quas sequerentur in iudiciis.

Ec ¶ fuerunt priuatorum rerum iudices, nec illi tamen priuati, arbitri, centumviri, decemviri, litibus iudicandis præpositi & recuperatores. Publicarum vero, duumviri perduellionis, populi, decuriae iudicum, si credamus Carolo Sigonio, lib. 2. de iure antiquo Romano. ca. 18. In actione priuata, si de iure controerfa erant, dabantur vel arbitri, vel centumviri, vel decemviri: si de factis, recuperatores: si de neutro eorum, edictum interponebatur. Arbitri poterant esse & priuati, accepti & dati a potestatem habentibus.

Priuati ¶ sunt, qui sine vlla publica iurisdictione sententiam

ferunt inter volentes, & in contentientes, vt tot. tit. de recept. arbi. in P. & C. de quibus Deo fauente post personas iudicum & administratorum eorum, agitur, non prius: e quod arbitria ad similitudinem iudiciorum redacta sint, l. 1. de recep. arbi. P. & ita necessarium sit iudices, qui formam dant, præscire. Dati arbitri & alii delegati, a iudicibus auctoritatem & iurisdictionem habentibus, constituebantur iudicio. Nam ius dicentis officium, latissimum est, quia & potest bonorum possessionem dare, in possessionem mittere, pupillis non habentibus tutorem constituere, iudices litigantibus dare in causis delegabilibus, l. 1. de iurisd. omni. ind. P. Et ita iurisdictione quoque, est iudicis dandi licentia, l. 3. §. si. eo. iura. Et qui iudicare iubet, magistratum esse oportet, non priuatum, l. eum qui, eod. nemo enim dat quod non habet, l. si vniuersi, C. de lega. Et priuatorum consensus, qui arbitrum constituere potest, iudicem non facit eum qui nulli præest iudicio, nec quod is statuit, rei iudicæ obtinet auctoritatem, l. priuatorum, 3. C. de iurisd. omni. ind. iudicis quamuis possint prorogare iurisdictionem consentientes, l. 1. C. eod. l. 2. de iudic. in P. Nec ipse procurator Celsus, dare iudices potest, l. 1. C. de pedano. iudic. Et si dederit, sententia ab istiusmodi arbitris prolata, nullo iure subistit, l. 2. si non comp. iudic. C. Magistratus itaque dat iudices in negotiis suis iurisdictione, placet, de ped. iudicib. C. quando per occupationes publicas, vel per negotiorum multitudinem, non potest de omnibus cognoscere, paucis exceptis, leg. 1. qui pro sua iurisd. iudic. dare d. rive poss. C.

Magistratum alii maiores, alii minores, itque vel medii, vel & minimi, §. illud etiam, 1. & §. illo videlicet, de appellat. Et infra quos tempor. app. sit, in aurb. §. pen. de non alien. reb. eccl. in aurb. & pares: quemadmodum legitur dici maiorem & minorem administrationem magistratum, l. properandum, de iud. C. & Aulus Gellius, lib. 13. cap. 14. ex lib. M. Messalæ de auspiciis patritiorum, au. p. in duas potestates diuisa fuisse dicit, & inde maiores, & minores magistratus. Maiores & maximos dicit, Consules, Prætores, Censores: & minoribus magistratibus, tribus comitiis dari magistratus, sed iustius curiata lege maiores vero, centuriatis comitiis. Maiores etiam dicere possumus magistratus, qui plenissimam habent iurisdictionem: qualis inest Proconsul, ad quem omnium partes, qui Romæ vel quasi magistratus, vel extra ordinem ius dicunt, perinent. Et ideo maius imperium habet omnibus magistratibus in ea prouincia quæ et assignata est. Vip. in l. si aliquid, 7. §. si. l. 1. de iud. & l. sequen. de offic. proconsul. P. Item & maiores comparatione facta aliorum, quorum non est tam angusta plenaue potestas: qui alii imperant, nec alii superioribus cedunt, ut apud Vip. in l. 3. §. fin. & Paul. l. 4. de recep. arbi. P. Et in l. iusto a quo, §. intempertissimum, ad Senat. si. Treb. P. Vocatur & maiores iudices & magistratus, a Bartolo, qui de maioribus rebus & arduis indicant, Bart. in l. 1. de offic. eius cui mand. est iurisd. P. Et in l. imperium, de iur. omni. iudic. P. & qui maiores infligere possunt pœnas, idem Bart. in l. si qua pœna, num. 4. de pœn. Dicit & posse maiores iudices arbitror eos, qui aliorum & ita minorum rescindere sententias vel confirmare possunt: ad quos prouocatio est, ca. ut debitus honor, de appell. l. posterioribus, de offic. recto. prouin. C. Ita secundum relationis speciem, & aliqui maiores & minores esse possunt aliis, & secundum quid, ut dicunt philosophi.

Vt ¶ iudices prædiales in iis, in quibus non prouocatur ab illis ad curiam supremam, maiores eius causas sunt: ratione vero criminalium causarum, nisi cum latrunculator cognoscant, & in aliis, in quibus appellatur, minores. Sed & comparatione facta causarum criminalium, & ciuilibus: iudices criminalium maiores erunt, quam qui de ciuilibus cognoscunt: quia criminales maiores sunt ciuilibus, §. si iur. sit. ut omnes, obed. iudic. prouin. in aurb. Et maiores quoque ad quos prouocatur, respectu eorum a quibus appellatur: quia semper ad maius tribunal dirigitur prouocatio, l. 1. §. si quis in appellatione, de appell. P. §. illo videlicet, eod. in aurb. Et in summa iudex qui præest melioribus & honoratioribus, eo honoratior habetur, §. nos autem, de defens. ciuili. in aurb. col. 3.

Minores ¶ itaque intelligemus iudices esse, qui causas minores dirimunt, id est, ciuiles, vsque ad quinquaginta solidos, secundum ius antiquum, in l. 1. eo. C. iure Nouellam vsque ad trecentos solidos, §. & iudicare, eod. in aurb. quorum causas Iustinianus vocat breues, & vilium personarum, §. si tibi, de mand. princip. in aurb. & aurb. nisi breuiore, de sentent. ex breui. recos. C.

Minimi ¶ porro iudices erunt, qui humiliora & viliora iudicant, paruique momenti & qualitatis, quales pedatii, qui iure appellan-

pellantur pedanei iudices, l. f. c. de pedaneis iudicibus, quia Græcis dicuntur habere cognitionem, *κατά τὴν ἐξουσίαν* prope vel fere parum, in consuetudine. *Novell. 52. in princ.* Pedani dicitur per metaphoram a pedibus, quod quemadmodum pedes inferiores sunt corporis partes, ita isti inter iudices minimi, & vltimi. Existimat autem Gellius, lib. 3. c. 18. pedaneum iudicem dici barbaram pro pedario. Et pedarios Senatores olim dictos, nondum maioribus honoribus sanctos: qui nondum Magistratum ciuilem gesserant, quia & ii pedibus itarent in curiam. *¶ Pares vero magistratus & iudices dicuntur, qui eiusdem ordinis sunt, vel eiusdem potestatis: de quibus axioma, Parem in parem non habere imperium. d. Lille a quo, §. tempus iurium, ad Senat. I. rebell. l. nam magistratus, de recep. arb. P. Nam faciunt concursum in iurisdictione, nisi alter illorum potior sit tempore, l. si pluribus, cum ibi notatis per docto. de leg. 1. c. 1. de offi. lega. notat B. ad. ad. nullum. ad fin. C. de testibus, Specul. tit. de ref. sup. §. 9. v. si item quod sublatum, Boer. in §. 3. de iuris. omn. iudic. in consuet. Burgund. Et ita pares maiores inter te, & minores & minimi.*

¶ Distincti sunt rursus isti ordines iudicum, secundum diuersos titulos quibus honorabantur a Cæsaribus vel a populo. Variatum tamen in illis, & diuersa est sententia: verum autem ne ignorantia historie nostros vulgares interpretes fefellerit, vel certe temporum confusio. Referam tamē eorum sententiam, & quod in probatoribus monumentis melius explicatum patet. Glossa itaque in §. 1. titulo, vt ab illustribus, & qui super eam dignita. sunt, & c. in auth. ad verba, post magnificentissimos, facit 6. gradus vel titulos dignitatis, super illustres, magnificentissimos, illustres, spectabiles, clarissimos, minimos.

¶ Speculator ¶ porro, in 1. par. lib. 1. Part. 1. titu. de iurisd. omn. 12. inds. §. in d. cum igitur. censet iudices alios esse maximos, eosque dicit super illustres, spirituales & temporales: vt Summum Pontificem, Imperatorem, Patriarchas, quod super omnes sit. Quod tamen Cyno displicet, in l. 3. vbi Senar. vel cla. P. quod ii supra gradum non in gradu sunt. ¶ Alios ¶ deinde de magnos & illustres constituit, & super spectabiles: quales dicit præfectos Prætorio, Orientis & Illyrici, Africae, Vrbis, & Quæstors: & in spiritualibus, Primates, & Metropolitanos.

¶ Alios ¶ medios seu spectabiles, vt Magistrum militum, Proconsulem, Præfectum vigilum, Præfectum Augustalem, Præfectum Aegypti, Vicarium, Duces, Comitum rerum priuatarum, Comitum Orientis, Episcopum. ¶ ¶ Alios autem constituit minimos, & hos clarissimos: vt Præsides: & in spiritualibus, Archidiaconum, & Archiepiscopum. ¶ ¶ Alios infimos, quales defensores ciuitatum & locorum, magistratus municipales & pedarios: & in spiritualibus, rectores seu curiones Ecclesiarum. Additque, omnes istos gradus habere merum aut mixtum imperium, exceptis magistratibus municipalibus, & qui eos sequuntur, per l. 1. de offi. pref. urb. P. per l. obscurare, & l. sequi, de offi. proconsul. magistratus, ad municip. P. magistratibus, de iurisd. omn. iud. P. quod iu leuia tractent, §. nos igitur, & §. audientia, de defension. in auth.

*¶ Ceterum, ¶ l. 2. vt dignita. ordo seruatur. lib. 12. C. illustres facit primos in honore, qui actum præcesserint, id est, qui & administratione in illa dignitate secundos, qui vacat tertios, eos quibus insignia & tituli administrationis mittuntur, & præfert præfectum prætorio, non quæstorium præfectorio. Iulianus autē in §. 1. Nouell. 71. *μεγαλοπρεπείους ἰδύσους*, magnificentissimos dicit, cum epitheto magnificenti, nominat illustres: quod glossę dedit occasionem erroris, putans aliquos dici magnificentissimos, alios illustres: nominat & ibi clarissimos *λαμπροτάτους*, de aliis non meminit. Sicut de illustribus & clarissimis tantum dignitate mentio habetur in l. 1. vbi sena. vel cla. C. Verum, in libro qui inscribitur notitia vtriusque imperii, tituli magistratibus alio modo tribuuntur. Nam tripliciter magistratus diuiduntur, in illustres, spectabiles, & clarissimos. illustres dicuntur in imperio Orientis, præfecti prætorio Orientis, & præfecti prætorio Illyrici, magistri militum, præfentiales officiorum, Comes largitionum rerum priuatarum.*

¶ In ¶ imperio vero Occidentis, præfectus vrbis, præfectus prætorio Italiae, præfectus prætorio Galliarum, Quæstor, & Iulio Materno, Consul. Spectabiles vicarii vrbis Romæ, & alii vicarii, vt Hispaniæ, Britanniarum, septem prouinciarum, quibus suberant correctores, & præfides tales & comites Limitanei. Comes Africae, Duces prouinciarum. Clarissimi præfides prouinciarum & tractatus & correctores qui iurisdictionem habent, vt in Apulia, Calabria, omnesque prouincias consulares regentes. Iulius tamen Maternus in principio sui operis, vocat patricios ac Sena-

tores super illustres. Existimo tamen hos titulos ex arbitrio Cæsarum mutatos, & officia concessa ex eorum nutu, cum dabantur titulis exornata: obseruata titulorum dignitate, secundum meritante gestos honores. Aliosque subinde additos vt perfectissimi titulorum qui loco Clarissimi erant, vt auctor Ammianus Marcellus scribens de Constantino Principe, lib. 21. *Nec sub eo dux quispam cum clarissimatus prouentus est, qui alias perfectissimi dicebantur.* Illa autem perfectissimatus dignitas quibus daretur a principe, docetur in l. vni, de perfectissima dignita. lib. 12. C. titu. 35: Cassiodorus, lib. 6. Variat. explicat formulam illustratus: lib. 7: formulam clarissimatus.

de Imperio Magistratuum in genere. CAP. 13.

- 1 Imperium an omnes magistratus habere dicantur.
- 2 Imperii acceptiones. Et quare imperium merum potestas, & c.
- 3 Imperii diuisio in merum, mixtum, & iurisdictionem.
- 4 Gladii potestas absolute dicitur potestas, quare.
- 5 Merum & mixtum imperium quomodo distinguantur.
- 6 Imperium merum & summum, aliud esse a mero & particeps meri.

Speculator arbitrat, ¶ vt proximo capite dictum est, omnes Magistratus imperium habere, exceptis municipalibus qui merum non habent inquit, & illis qui inferiores eis sunt. Sitamen potestas explicatur imperium, l. potestatis, de ver. signi. P. omnes Magistratus qui habent aliquam potestatem, habebunt aliquod imperium, sine quo explicari iurisdictione concessa nequit, l. f. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. 2. de iurisd. omn. iud. P. Vt ideo necessarium sit ad monere, diuerso modo vlti pari imperium. ¶ ¶ Nam generaliter imperium accipitur pro potestate, iubendi; auctoritate. Vnde imperium habet in domesticis sibi subditos, paterfamilias, maritus, in vxorem: pater, in filium: & quilibet in dux, in homines suæ iurisdictionis: Tribunus, in milites: duxque & qui præest exercitui. ¶ ¶ Aliquando imperium a potestate separatur, vt apud Cicero, 3. de legib. Imperia, potestates, legationes cum Senatu creuerit populus iussisset, ex vrbis exiit. Vt & potestas a Magistratu, in edicto Prætoris, in l. 1. quod quis iur. P. Aliquando imperium pro omni magistratu, vt in lege Cicidem. C. 3. de iusta imperia sunt. Et apud Iulium, in 9. eo animo duo imperia dari cepta per populum. Et quod citatur ex Messala apud Gellium, lib. 13. c. 1. *maius imperium a minore rogari non est ius.* ¶ ¶ Dicitur & imperium in quo regnatur regnum ipsam, monarchia, dominatio. Quæ cum tam varia sint, potestatis auctoritate diuersa, & conueniente nomine nos quatenus ad iudicandum pertinet, secuti nostros iuriconsultos diuidemus, in summum seu merum, mixtum, & iurisdictionem: videlicet ea in qua & aliquo modo imperium seu iustus quidam sit, vt duo consideremus instrumenta iudiciorum, imperium & iurisdictionem, sic in finitione imperii, latus erit potestatis nomen & generalius, quam imperii, quod est species potestatis. Ita in l. imperium, 3. de iurisd. omn. iud. P. definitur per illud potestatis genus, imperium. ¶ ¶ Imperium merum est, habere gladii potestatem, ad animaduertendum in facinorosos homines. Ecce ibi definitum imperium in potestate gladii, eamque potestatem restrictam, vt gladius exerceatur contra facinorosos: vt videas inde excludi potestatem etiam gladii in alios, quam facinorosos, quod etiam, inquit Vlpian. in d. l. imperium, 3. de iur. om. iud. P. potestas appellatur, videlicet *κατά τὴν ἐξουσίαν*, quia enim maior potestas est animaduertere in corpus, quam de fortunis seu bonis cognoscere, ideo ista potestas animaduertendi, & imperium in corpus, per excellentiam dicitur potestas: non quod omnis potestas in eo consistat, sed quia hæc præcipua & maxima sit in iudiciis, vt cum ius ciuile dicitur absolute, intelligimus Romanorum: cum poetam, apud Græcos Homerum: apud Latinos Virgilium, non quod vnum ius ciuile tantum Romanum sit: quælibet enim ciuitas suum habet, sed quia illud præstâtius: vt plures quidem poetæ sunt, sed illi præcipui, §. sed ius quidem ciuile, de iure natur. apud Iustin. Vocantur & hodie ciuitates liberae nomine potestatis absolute, vt dicunt, *le potestat de Venise, Genes. & c.*

¶ Laborant, ¶ & vix continentur interpretes in mero & mixto imperio declarando, cum tamen verba Vlpiani, in d. l. imperium, clara sint: vt imperium merum sit in sola animaduersione: mixtum autem, ex ea & iurisdictione componatur, quæ de seruata ditione iuris, seu ex legum tenore & ordine iudiciorum sit animaduertio: vt iurisdictione quoque: prorogetur ad dicendum ius de criminibus, nempe quia potestas iudicantis & id possit continere, &